

Sławomir Pawlak

NOWE STANOWISKO *ISODONTIA MEXICANA* (DE SAUSSURE, 1867) (HYMENOPTERA: SPHECIDAE) W WIERUSZOWIE (WOJEWÓDZTWO ŁÓDZKIE)

New site of *Isodontia mexicana* (de Saussure, 1867) (Hymenoptera: Sphecidae) in Wieruszów (Łódź voivodeship)

Isodontia mexicana (de Saussure, 1867) jest gatunkiem ciepłolubnym, bardzo łatwym do rozpoznania, gdyż posiada charakterystyczne jednolite czarne ubarwienie i stylizowany pierwszy segment, przy czym głowa, tułów i scutellum pokryte są srebrnoszarobiałymi włoskami, a na skrzydłach widoczne jest przyciemnienie często wraz z granatowym połyskiem. Gniazda, które zakłada w korytarzach w drewnie lub wnękach czy szczelinach budynków zatyka suchymi źdźbłami traw, co jest charakterystyczne dla tego gatunku. Żywi się nektarem i pyłkiem, natomiast dla larw łowi prostoskrzydłe głównie z rodziny Gryllidae i Tettigoniidae.

Pierwotnie występował na terenie Ameryki Północnej i Ameryki Środkowej. W Europie, gdzie został zawleczony, po raz pierwszy stwierdzono go w latach 60. XX w. we Francji, skąd dalej rozprzestrzenił się na teren kolejnych europejskich krajów. Proces kolonizacji Europy prześledzili i opisali Żurawlew i Butrym (2021) oraz Siczek (2024).

W Polsce pierwszej obserwacji gatunku dokonano w roku 2018 na terenie Krakowa (Ol-szewski i in. 2021), następne stanowiska odnotowano w roku 2020 we Wrocławiu (Żurawlew i Butrym 2021), a w 2024 r. w Nowej Iwicznej koło Warszawy (Siczek 2024).

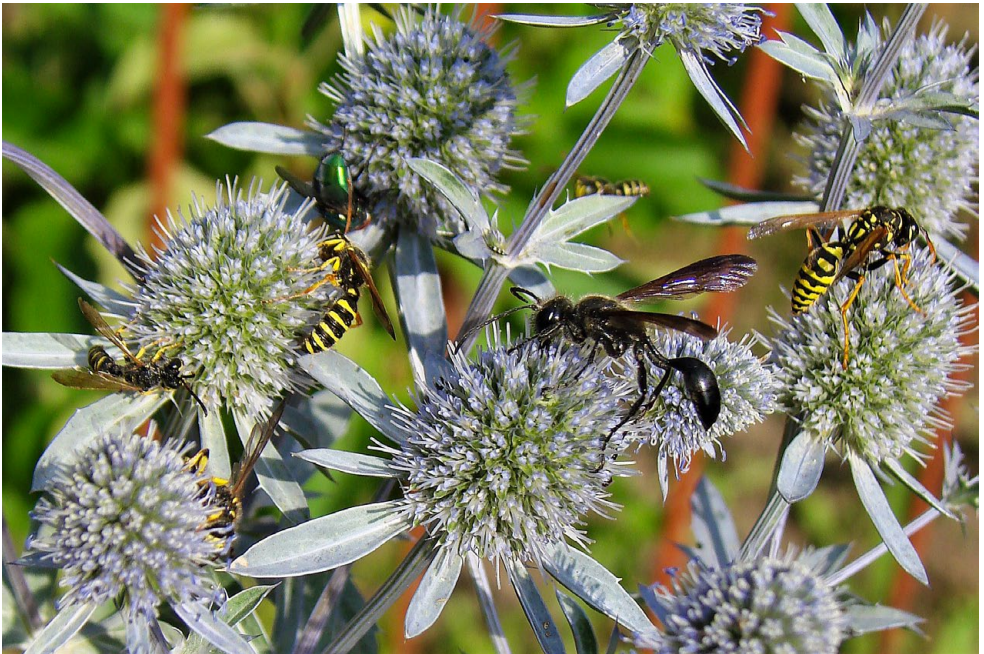
Nowe stanowisko *I. mexicana* wykryto na terenie Wieruszowa w powiecie wieruszowskim położonym w południowo-zachodniej części województwa łódzkiego, na obszarze Kotliny Grabowskiej (Macias i in. 2021). Poniżej przedstawiono położenie stanowiska podając nazwę pola UTM, nazwę miasta i współrzędne geograficzne oraz ogólny opis środowiska występowania i wyniki dokonanych obserwacji.

CB08 – Wieruszów, gmina Wieruszów, N 51°17'30" E 18°09'49", obszar przydomowych ogródków na terenie osiedla domków jednorodzinnych przy ul. Konopnickiej, na kwiatkach mikołajków płaskolistnych *Eryngium planum* (fot. 1), w dniach 10, 11, 13, 14 (fot. 2) i 16 VII 2023, 1 osobnik oraz 12 i 15 VII 2023, 2 osobniki. W okresie od 10 do 16 VII 2023 obserwowano pojedynczo przylatujące osobniki, czasami kilkakrotnie dziennie, przy czym w dniach 12 i 15 VII 2023 poświęcono więcej czasu na sfotografowanie każdego z pojedynczo przylatujących osobników i wówczas stwierdzono, iż można z całą pewnością wyróżnić dwa osobniki, gdyż jeden z nich posiadał uszkodzone skrzydło. Ponadto na podstawie wykonanych fotografii osobników udało się oznaczyć płeć w jednym przypadku, to jest oznaczono samicę sfotografowaną w dniu 11 VII 2023 r. Pomimo licznych kontroli i faktu, że mikołajki w roku 2024 zakwitły w tym samym okresie czasu jak w poprzednim roku, w sezonie tym nie potwierdzono występowania gatunku na nowo wykrytym stanowisku.

Osobniki *I. mexicana* chętnie odwiedzały kwiaty mikołajka płaskolistnego. Zauważono, iż kwiaty tej rośliny są również atrakcyjne dla innych gatunków żądłówek, pośród których na opisywanym stanowisku stwierdzono między innymi tak ciekawe gatunki jak: smukła kosmata *Scolia hirta*, wysmuga pięciopunktowa *Sapyga quinquepunctata*, osmyk krótkowłosy *Cercenys interrupta*, grzebnica motylowiec *Lestica alata*, niestyk długoszczęki *Tachytes panzeri* i nek świerszczojad *Sphex funerarius*, a z częściej spotykanych: klecanka rdzaworożna *Polistes*

Fot. 1. Środowisko występowania *Isodontia mexicana*, Wieruszów (CB08), 11 VII 2023 (fot. S. Pawlak).
Photo 1. Habitat of *Isodontia mexicana*, Wieruszów (CB08), 11 July 2023 (photo by S. Pawlak).

Fot. 2. *Isodontia mexicana*, CB08, 14 VII 2023 (fot. S. Pawlak).
Photo 2. *Isodontia mexicana*, CB08, 14 July 2023 (photo by S. Pawlak).

dominula, osmyk okazały *C. aneraria*, osmyk pszczolinkowiec *C. rybyensis* i taszczyń pszczeli *Philanthus triangulum*.

Wykryte nowe stanowisko *I. mexicana* z terenu Wieruszowa potwierdza proces zasiedlania kraju na terenach wysuniętych na północ od dotychczasowego zasięgu gatunku. Co ciekawe, zbiega się to w czasie z ekspansją z Polski południowo-wschodniej w kierunku północnym i zachodnim nakwietnika trębacza *Oecanthus pellucens* (Żurawlew i in. 2024), świerszcza chętnie łowionego przez *I. mexicana* jako pokarm dla larw, którego stanowisko w roku 2024 zostało wykryte na terenie województwa łódzkiego w sąsiednim powiecie sieradzkim w okolicach Błaszek (Pawlak, dane niepubl.).

Pomimo niepotwierdzenia występowania *I. mexicana* w roku 2024, należałoby nadal monitorować nowo odkryte stanowisko oraz poszukiwać nowych stanowisk, aby prześledzić proces zasiedlania kolejnych obszarów przez ten gatunek.

Składam podziękowania Panu Piotrowi Olszewskiemu za pomoc w oznaczenie płci na podstawie wykonanych fotografii.

LITERATURA

- MACIAS A., BRÓDKA S., KUBACKA M., MAJCHROWSKA A., PAPIŃSKA E., BADORA K., KOT R., ANDRZEJSKI L. 2021. Nizina Południow Wielkopolska (318.1-2). [W:] RICHLING A., SOLON J., MACIAS A., BALON J., BORZYSZKOWSKI J., KISTOWSKI M. (red.). Regionalna geografia fizyczna Polski. Bogucki Wyd. Naukowe, Poznań: 227-244.
- OLSZEWSKI P., WIŚNIEWSKI B., LJUBOMIROV T. 2021. Current list of Polish digger wasps (Hymenoptera, Spheciformes). Spixiana 44, 1: 81-107.
- SICZEK J. 2024. Pierwsze stwierdzenie *Isodontia mexicana* (de Saussure, 1867) (Hymenoptera: Sphecidae) na Mazowszu. Wiadomości Entomologiczne 43: online 1N: 1-2.
- ŻURAWLEW P., BUTYM D. 2021. Obserwacje *Isodontia mexicana* (de Saussure, 1867) (Hymenoptera: Sphecidae) na Dolnym Śląsku. Wiadomości Entomologiczne 40, 2: online 6N: 5-6.
- ŻURAWLEW P., ORZECZOWSKI R., GROBELNY S., BRODAK M., KUTERA M., RADZIKOWSKI P., CZYŻEWSKI S. 2018-2023. 2018-2023. Prostoskrzydłe (Orthoptera) Polski. 2024. [https://orthoptera.entomo.pl]. Dostęp: 29.09.2024.

Summary

The paper presents data on the new site of *Isodontia mexicana* (de Saussure, 1867) detected in the town of Wieruszów (UTM CB08), located in the southwestern part of Łódź province. One individual was observed on 10th, 11th, 13th, 14th (phot. 2) and 16th July 2023, and two on 12th and 15th July 2023, on the flowers of blue eryngo *Eryngium planum* growing in the home-front gardens in a residential area (photo 1). The species was not confirmed at the site in 2024. The record confirms the process of colonization of the new areas further north of the species' currently known range.

Adres autora: /Author's address:

Sławomir Pawlak
ul. Konopnickiej 15, 98-400 Wieruszów
e-mail: slawieru@interia.pl